

בתוך ספרי המוסר שהתברך בהם עם ישראל הספר מסילת ישרים נחשב ספר יסוד, אולי היסודי ביותר, המציע הדרכה שיטתית ומובנית) שלב אחרי שלב) לחיי תורה, מתוך בניית אישיות מוסרית ותורנית. ביחידה הבאה ננסה להציע לימוד בספר מסילת ישרים תוך התבוננות ביסודות שאפשר ללמוד ממנו לבניין המשפחה.

את דברי אדונו קדוש ישראל הרמח"ל הבאנו באות **דגושה**, ואת ההערות הדלות שלנו – באות רגילה.

מסילת ישרים לאהבה ולזוגיות

יסודות לעבודת הזוגיות מתוך עיון בהקדמה למסילת ישרים

הרב יעקב אידלס

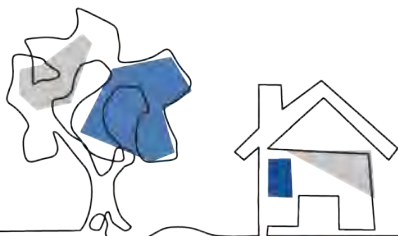
חיבור הזה לא חיברתי ללמד לבני האדם את אשר לא ידעו, אלא להזכירם את הידוע להם כבר ומפורסם אצלם פרסום גדול. כי לא תמצא ברוב דבריי אלא דברים שרוב בני האדם יודעים אותם ולא מסתפקים בהם כלל. אלא שכפי רוב פרסומם, וכנגד מה שאמיתם גלויה לכל, כך ההעלם מהם מצוי מאוד והשכחה רבה.

גם בחיי הנישואין ישנם דברים שפרסומם רב ואמיתם גלויה לכול, ועם זאת ההעלם מצוי בהם והשכחה רבה. מחבר מסילת ישרים מסביר ברוב צניעותו שלא בא ללמד את בני האדם דברים שאינם ידועים להם, אבל כל הלומד את דבריו מגלה בהם חידושים נפלאים שניכר שרבים מבני האדם לא ידעו אותם טרם הלימוד. על זה הדרך, גם בבניין הבית – היבטים ופרטים רבים ידועים ומפורסמים, ועם זאת בני אדם נוטים לשכוח אותם והם נשמטים מתודעתם. משום כך נודעת חשיבות רבה לשינונם ולהעמקה בהם – ומתוך כך להגיע להטמעתם.

על כן אין התועלת הנלקח מזה הספר יוצא מן הקריאה בו פעם אחת, כי כבר אפשר שלא ימצא הקורא בשכלו חידושים אחר קריאתו שלא היו בו לפני קריאתו אלא מעט. אבל התועלת יוצא מן החזרה עליו וההתמדה, כי יזכרו לו הדברים האלה הנשכחים מבני האדם בטבע וישים אל לבו חובתו אשר הוא מתעלם ממנה.

חיי הזוגיות תובעים התמדה וחזרה על דברים "ידועים".

עיקרו של הספר מסילת ישרים אינו בהעברת ידע אלא בהדרכה לבניית מסלול חיים נכון. גם היחס לנישואין צריך להתמקד בתהליך, בראייה בבניית הבית משימת חיים ולא משימה קצרה וממוקדת שכדי להצליח בה די בקורס קצר.

"... אך מעטים יהיו מן המין הזה, אשר יקבעו עיון ולימוד על ענייני שלמות העבודה,

על האהבה,

על היראה,

על הדבקות,

ועל כל שאר חלקי החסידות, ולא מפני שאין דברים אלה עיקרים אצלם, כי אם תשאל להם, כל אחד יאמר שזהו העיקר הגדול."

כמעט כל מי שנשאל אותו – יסכים בעניין מרכזיותם של חיי המשפחה, יודה שטמונה בהם חשיבות עצומה ויש בכוחם להשפיע השפעה אדירה על החיים בכללם. למרות זאת אנשים רבים אינם מקדישים מזמנם די הצורך כדי "לקבוע עיון" בענייני שלמות המשפחה, האהבה בין איש לאשתו ובין אדם למשפחתו.

ההכנה לחיי משפחה חשיבות מרכזית: חיי המשפחה- השפעתם על כל היבטי החיים עצומה. לפיכך הכשרת התלמידים לחייהם הבוגרים (אז יקימו בע"ה את משפחותיהם) היא משימה המונחת [גם] על כתפי מערכת החינוך, והמערכת נדרשת להרחיב את העיסוק בתחום זה ולהעמיק בו כל העת.

"והחסידות האמיתית והנרצה והנחמד רחוק מציור שכלנו, כי זה דבר פשוט" – גם בניית הקשר מבוססת בסופו של דבר על דברים פשוטים, אלא שחשוב לחזור ולהדגיש אותם: מידות בסיסיות כגון מחויבות, נתינה, סבלנות, אחריות, שותפות וכבוד הן אבני יסוד של חיי משפחה. אין צורך "להגיע לירח" כדי לשמר זוגיות טובה: קשר בין איש לאישה אינו בנוי על ההתרגשויות העצומות והתחושות של התאהבות ראשונית, שמצטיירות כדמות של האהבה, אלא על כל אותם יסודות שהוזכרו לעיל, ועל השמירה עליהם בחיי יום-יום, בשגרה ("אפורה" לכאורה).

"דברי החסידות אינם מוטבעים באדם כמו השינה והיקיצה... אלא צריך לקנותם, וגם להישמר מהמפסידים" – ממש כך גם בזוגיות: אלה אינם דברים שבאים בטבעיות ומתוך אינסטינקט. כדי לקנותם יש צורך בעבודה, באמצעים ובתחבולות. במציאות יש "מפסידים" – גורמים שונים העלולים לפגוע בחיי המשפחה ולגרום להם הפסד: השגרה השוחקת, הסביבה הלוחצת ושלל פיתויים. צריך ללמוד דרכים לזהות את המפסידים וגם להתרחק מהם ולהישמר מפניהם.

כאן כלל כל חלקי שלמות העבודה הנרצית לשם יתברך והם:

היראה,

ההליכה בדרכיו,

האהבה,

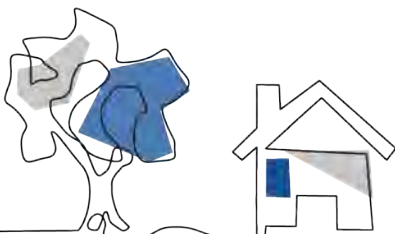
שלמות הלב,

ושמירת כל המצוות.

ההליכה בדרכיו – כולל כל עניין יושר המידות ותיקונם, והוא מה שביארו ז"ל (בבלי, שבת קלג ע"ב): "מה הוא רחום אף אתה רחום" וכו'. וכלל כל זה, שינהג האדם כל מידותיו וכל מיני פעולותיו על פי היושר והמוסר."

האהבה – שיהיה נקבע בלב האדם אהבה אליו יתברך, עד שתתעורר נפשו לעשות נחת רוח לפניו, כמו שלבו מתעורר לעשות נחת רוח לאביו ולאמו, ויצטער אם חסר זה מצדו או מאחרים, ויקנא על זה וישמח שמחה רבה בעשותו דבר מזה.

"האהבה גם כן, אם לא נשתדל לקבוע אותה בליבנו ככוח כל האמצעים המגיעים אותנו לזה – איך נמצאה בנו?" אהבה אמיתית ויציבה לאורך שנים – גם אהבת ריבון העולמים וגם אהבת איש ואישה – איננה רגש הנוחת ממרומים ומגיע אל האדם ללא כל עמל ויגיעה מצידו. לאחר התאהבות ראשונית האהבה נשמרת מכוח ההשתדלות שלנו לקבוע אות / בליבנו, כפי שכותב הרמב"ם (יסודי התורה, פרק ב הלכה ב):

"והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד 'צמאה נפשי לאלהים לאל חי', וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעושה לפני תמים דעות כמו שאמר דוד 'כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך... מה אנוש כי תזכרנו'".

אהבת בן או בת הזוג מתגברת כאשר מתבוננים במעשיו הטובים ובתכונותיו הטובות ולומדים להעריך אותו, ואכן חז"ל נתנו לנו מתכון שאומנם דורש מאיתנו מאמץ, אך המאמץ הזה בכוחו להביאנו לחיי משפחה שלמים ושמחים.

למדנו מספר פסקאות מתוך "מסילת ישרים" לרמח"ל מזווית ראייה של אהב וזוגיות.

לסיכום, נוסיף מקור מן התלמוד המהווה מתכון לחיי זוגיות ומשפחה טובים.

(בבלי, יבמות סב ע"ב): תנו רבנן: "האוהב את אשתו כגופו, והמכבדה יותר מגופו, והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה, והמשיאן סמוך לפירקן, עליו הכתוב אומר 'וידעת כי שלום אהלך' (איוב ה, כד)". נעודד את התלמידים לדון במה שלמדנו ולחשוב על דרכי יישום בתקופתינו.

